

1. Wniosek wierzyciela do sądu państwowego o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego, jak również wniosek o nadanie temu wyrokowi klauzuli wykonalności nie przerywają biegu przedawnienia roszczeń objętych wyrokiem sądu polubownego.

2. [S]twierdzenie przez sąd państwowy wykonalności wyroku sądu polubownego oraz nadanie takiemu wyrokowi klauzuli wykonalności stanowią dwie odrębne czynności sądu, dokonywane w odrębnych trybach postępowania: mianowicie stwierdzenie wykonalności następuje w postępowaniu przewidzianym w księdze trzeciej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, normującej postępowanie przed sądem polubownym oraz przed sądem państwowym w sprawach dotyczących orzeczeń sądów polubownych, natomiast nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego następuje w postępowaniu egzekucyjnym (księga druga części drugiej k.p.c.). Przy tym klauzula wykonalności może być nadana jedynie takiemu wyrokowi sądu polubownego, co do którego zapadło prawomocne postanowienie sądu państwowego stwierdzające jego wykonalność w trybie art. 711 k.p.c.

3. Sądownictwo polubowne, oparte na umowie stron i sprawowane przez arbitrów, ludzi zaufania stron, którzy w wykonywaniu swoich dobrowolnie przyjętych obowiązków są z reguły w małym tylko zakresie krępowani przepisami formalnymi, z konieczności musi być kontrolowane przez sądy państwowe. Kontrola ta dotyczy z jednej strony prawidłowości ukonstytuowania się sądu polubownego i wyboru przez strony arbitrów, z drugiej zaś – treści samego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd polubowny. Kontrola treści wyroku z natury rzeczy nie może obejmować samej zasadności i słuszności rozstrzygnięcia, lecz ogranicza się do tego, czy orzeczenie zostało wydane w warunkach zapewniających stronom ochronę ich praw oraz czy rozstrzygnięcie nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Kontrolę wyroku sądu polubownego w najszerszym zakresie sąd państwowy wykonuje tylko na żądanie strony zgłoszone w postaci skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, przewidzianej w art. 712 i nast. k.p.c.,

ograniczonej terminem i zakresem podstaw zaskarżenia wyroku. Natomiast kontrola zgodności wyroku z zasadami praworządności oraz z zasadami współżycia społecznego dokonywana jest przez sąd państwowy z urzędu i temu celowi służy instytucja stwierdzenia wykonalności wyroku.

4. Postanowienie stwierdzające wykonalność wyroku sądu polubownego, choć jest konieczną przesłanką dopuszczalności wykonywania tego wyroku w drodze przymusu państwowego, samo przez się nie stanowi jednak czynności zmierzającej do jego wykonania. Zgłoszenie żądania stwierdzenia wykonalności nie należy zatem do czynności podjętych „bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia” zasądzonego wyrokiem roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

Uchwała Sądu Najwyższego

z dnia 20 lutego 1974 r.

III CZP 2/74

Skład orzekający:

SSN J. Majorowicz (przewodniczący)

SSN K. Olejniczak

SSN Z. Masłowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy, w sprawie z powództwa Bolesława J. przeciwko Marii N. i Zofii N. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 20 lutego 1974 r. następującego zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki dla m.st. Warszawy postanowieniem z dnia 10 grudnia 1973 r. do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.:

„Czy wniosek wierzyciela do sądu państwowego o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego i nadanie klauzuli wykonalności temu wyrokowi jest czynnością przed sądem w rozumieniu art. 123 § 1 kodeksu cywilnego, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia

roszczenia, i czy wskutek tego przerywa bieg terminu przedawnienia roszczenia objętego wyrokiem sądu polubownego?”,

postanowił udzielić następującej odpowiedzi:

Wniosek wierzyciela do sądu państwowego o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego, jak również wniosek o nadanie temu wyrokowi klauzuli wykonalności nie przerywają biegu przedawnienia roszczeń objętych wyrokiem sądu polubownego.

Uzasadnienie

Sąd Powiatowy wyrokiem z dnia 3.IX.1973 r. oddalił powództwo Bolesława J. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – wyroku sądu polubownego, oparte na zarzucie przedawnienia roszczeń objętych tym wyrokiem.

Rozpoznając sprawę na skutek rewizji powoda, Sąd Wojewódzki przedstawił Sądowi Najwyższemu w trybie art. 391 § 1 k.p.c. budzące wątpliwości zagadnienie prawne, przytoczone na wstępie.

Udzielając odpowiedzi, Sąd Najwyższy miał na uwadze, co następuje:

Według przepisu art. 711 k.p.c. wyrok sądu polubownego uzyskuje moc prawną na równi z wyrokiem sądu państwowego dopiero po stwierdzeniu przez sąd państwowy jego wykonalności. Stwierdzenie wykonalności następuje w odrębnym postępowaniu i staje się skuteczne po uprawomocnieniu się postanowienia sądu. Sąd, stwierdzając wykonalność wyroku sądu polubownego, bada, czy wyrok ten swą treścią nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Po uprawomocnieniu się postanowienia stwierdzającego wykonalność wyrok sądu polubownego jest tytułem egzekucyjnym w rozumieniu art. 776 k.p.c. Wyrok taki, zaopatrzony w klauzulę wykonalności w trybie art. 781 § 4 k.p.c., staje się tytułem wykonawczym, który może być podstawą wszczęcia egzekucji.

Jak wynika z przytoczonych przepisów, **stwierdzenie przez sąd państwowy wykonalności wyroku sądu polubownego oraz nadanie takiemu wyrokowi klauzuli wykonalności stanowią dwie odrębne czynności sądu, dokonywane w odrębnych trybach postępowania: mianowicie stwierdzenie wykonalności następuje w postępowaniu przewidzianym w księdze trzeciej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, normującej postępowanie przed sądem polubownym oraz przed sądem państwowym w sprawach dotyczących orzeczeń sądów polubownych, natomiast nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego następuje w postępowaniu egzekucyjnym (księga druga części drugiej k.p.c.). Przy tym klauzula wykonalności może być nadana jedynie takiemu wyrokowi sądu polubownego, co do którego zapadło prawomocne postanowienie sądu państwowego stwierdzające jego wykonalność w trybie art. 711 k.p.c.**

Powyższe uwagi okazały się potrzebne, ponieważ z akt sprawy, jak również z treści przedstawionego pytania oraz z jego uzasadnienia zdaje się wynikać, że sądy obu instancji traktują stwierdzenie wykonalności i nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego jako jedną czynność procesową, co naruszałoby w sposób rażący zacytowane wyżej przepisy prawa.

Przedstawione do rozstrzygnięcia pytanie obejmuje zatem dwa odrębne zagadnienia, z których jedno dotyczy wpływu złożenia wniosku o nadanie wyrokowi sądu polubownego klauzuli wykonalności na bieg przedawnienia roszczeń objętych tym wyrokiem, drugie zaś dotyczy wpływu, jaki wywiera w tym zakresie wnioski o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego. Każde z tych zagadnień wymaga odrębnego rozważenia.

W odniesieniu do pierwszego zagadnienia Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22.II.1973 r. (III PRN 111/72) wypowiedział pogląd ujęty w tezie stwierdzającej, że wniosek o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy m.in. podkreślił, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi jest wprawdzie konieczny do wszczęcia egzekucji, nie zmierza jednak bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia. Nadanie klauzuli wykonalności zawiera jedynie stwierdzenie deklaratywne, że tytuł egzekucyjny stanowi podstawę do egzekucji. Do

prowadzenia egzekucji jest konieczne złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji. Pomimo więc zaopatrzenia w klauzulę wykonalności wyrok może nie być w ogóle wykonywany.

Sąd Najwyższy w składzie obecnym całkowicie podziela pogląd wyrażony w wymienionej uchwale oraz przytoczoną w jej uzasadnieniu argumentację, podkreślając ponadto, że za reprezentowanym poglądem przemawia również i ta okoliczność, iż stosownie do art. 788 i nast. k.p.c. w wypadku przejścia praw lub obowiązków wynikających z tytułu egzekucyjnego na inną osobę sąd ponownie nadaje tytułowi klauzulę wykonalności, wskazującą osobę następcy prawnego. Zajęcie więc stanowiska, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przerywa bieg przedawnienia, prowadziłoby w konsekwencji do tego, iż zmiany w osobie wierzyciela przedłużałyby w nieskończoność bieg przedawnienia, co byłoby sprzeczne z celem i założeniem instytucji przedawnienia.

Te same argumenty, które zdecydowały o zajęciu stanowiska we wspomnianej uchwale co do tytułów egzekucyjnych będących orzeczeniami sądów, przemawiają za udzieleniem takiej samej odpowiedzi w odniesieniu do sytuacji, w której tytułem egzekucyjnym jest wyrok sądu polubownego; brak jest bowiem jakiegokolwiek podstawy do czynienia – z punktu widzenia biegu przedawnienia – różnicy między orzeczeniami sądów państwowych a wyrokami sądów polubownych.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy udzielił na przedstawione pytanie, dotyczące pierwszego z wymienionych na wstępie zagadnień, odpowiedzi jak w sentencji uchwały.

W związku z drugim zagadnieniem wymaga przede wszystkim rozważenia charakter prawny stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego (lub ugody zawartej przed tym sądem). **Sądownictwo polubowne, oparte na umowie stron i sprawowane przez arbitrów, ludzi zaufania stron, którzy w wykonywaniu swoich dobrowolnie przyjętych obowiązków są z reguły w małym tylko zakresie krępowani przepisami formalnymi, z konieczności musi być kontrolowane przez sądy państwowe. Kontrola ta dotyczy z jednej strony prawidłowości ukonstytuowania się sądu polubownego i wyboru przez strony arbitrów, z drugiej zaś – treści samego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd polubowny. Kontrola treści wyroku z natury rzeczy nie może obejmować samej zasadności i słuszności rozstrzygnięcia, lecz ogranicza się do tego, czy**

orzeczenie zostało wydane w warunkach zapewniających stronom ochronę ich praw oraz czy rozstrzygnięcie nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Kontrolę wyroku sądu polubownego w najszerszym zakresie sąd państwowy wykonuje tylko na żądanie strony zgłoszone w postaci skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, przewidzianej w art. 712 i nast. k.p.c., ograniczonej terminem i zakresem podstaw zaskarżenia wyroku. Natomiast kontrola zgodności wyroku z zasadami praworządności oraz z zasadami współżycia społecznego dokonywana jest przez sąd państwowy z urzędu i temu celowi służy instytucja stwierdzenia wykonalności wyroku. Stosownie do art. 711 § 2 k.p.c. wyrok sądu polubownego (również ugoda zawarta przed tym sądem) uzyskuje moc prawną na równi z wyrokiem sądu państwowego dopiero po stwierdzeniu jego wykonalności przez sąd państwowy. Do chwili stwierdzenia wyrok sądu polubownego – mimo formalnej prawomocności, która następuje z upływem terminu do wniesienia skargi o jego uchylenie – nie ma pełnej mocy prawnej i nie może być wykonany w drodze przymusu. Udzielenie sankcji stwierdzenia wykonalności przez sąd państwowy jest gwarancją, że wyrok sądu polubownego nie narusza swą treścią porządku prawnego w państwie.

Postanowienie stwierdzające wykonalność wyroku sądu polubownego, choć jest konieczną przesłanką dopuszczalności wykonywania tego wyroku w drodze przymusu państwowego, samo przez się nie stanowi jednak czynności zmierzającej do jego wykonania. Zgłoszenie żądania stwierdzenia wykonalności nie należy zatem do czynności podjętych „bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia” zasądzonego wyrokiem roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Żądanie stwierdzenia wykonalności ma na celu nadanie wyrokowi sądu polubownego pełnej mocy prawnej na równi z wyrokiem sądu państwowego, natomiast wykonywanie wyroku zależy od woli wierzyciela i wymaga podjęcia czynności egzekucyjnych stosownie do przepisów części drugiej kodeksu postępowania cywilnego, w tym przede wszystkim uzyskania klauzuli wykonalności (art. 781 § 4 k.p.c.).

Taki charakter prawny stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego przemawia za przyjęciem poglądu wyrażonego w odpowiedzi na przedstawione pytanie, zawartej w sentencji uchwały. Bieg przedawnienia roszczeń stwierdzonych wyrokiem sądu polubownego, stosownie do art. 125 k.c., rozpoczyna się z chwilą formalnego uprawomocnienia się wyroku,

które następuje z upływem miesięcznego terminu przewidzianego w art. 713 § 1 k.p.c. do wniesienia skargi o uchylenie wyroku. Wniosek o stwierdzenie wykonalności, który zmierza do uzyskania sankcji sądu państwowego, nadającej wyrokowi sądu polubownego pełną moc prawną na równi z wyrokami sądów państwowych, a który może być zgłoszony przez każdą ze stron – zarówno wierzyciela, jak i dłużnika – nie jest wyrazem woli wierzyciela bezpośredniego dochodzenia i zaspokojenia roszczenia, a zatem w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. nie stanowi czynności przerywającej bieg przedawnienia.

W wyniku powyższych rozważań Sąd Najwyższy udzielił za przedstawione pytania odpowiedzi wyrażonej w sentencji niniejszej uchwały.

Źródło: OSNC 1975, nr 2, poz. 18